

Lærerstreiken 2022 og ILO-saken - enkelte refleksjoner

Anette P. Hemmingby (PhD)

Førsteamanuensis, Handelshøyskolen BI

Partner og advokat, Law.no

Utgangspunktet

- ▶ Lærerstreiken 2022 og ILO-saken som laboratorium for norsk arbeidsrett
- ▶ Temaer:
 - ▶ Trepertssystemets asymmetri
 - ▶ Rettens språk og skjønnsutøvelse
 - ▶ Internasjonalisering av streikeretten

Staten som tredobbel aktør

- ▶ Staten er lovgiver, arbeidsgiver og konfliktløser
- ▶ Skaper institusjonell asymmetri og kan svekke maktbalansen
- ▶ Streikeretten som styringsinstrument snarere enn autonom rett
- ▶ Tvungen lønnsnemnd: rettslig kontrollmekanisme eller politisk sikkerhetsnett?

Streikeretten - fra rettighet til styringsverktøy

- ▶ ILO: streikerett som menneskerettighet
- ▶ Den norske modellen: funksjonell og pragmatisk - rettighet innenfor styring
- ▶ Grunnloven § 101: løfter streikeretten inn i norsk konstitusjon
- ▶ Symbolsk og prinsipiell betydning, men endrer ikke praksis
- ▶ I realiteten: en betinget rettighet avhengig av samfunnshensyn og statens skjønn
- ▶ Rettigheten blir en del av styringssystemet - med grenser definert av staten

«Liv og helse» som rettslig kriterium

- ▶ Hjemlet i arbeidstvistloven - unntak for akutt fare for liv, sikkerhet eller helse
- ▶ Utformet som en snever nødmekanisme, høy terskel for inngrep
- ▶ Historisk brukt i helse-, energi- og transportsektoren
- ▶ I nyere tid : utvidet til sosiale og velferdspolitiske hensyn
- ▶ Lærerstreiken 2022 → «psykisk helse» som begrunnelse
- ▶ Utvikling fra juridisk terskel → politisk skjønn

Internasjonalisering og rettslig utvikling

- ▶ ILO har ved flere anledninger kritisert Norge for bruken av tvungen lønnsnemnd
- ▶ Nå: forespørsel til Den internasjonale domstolen (ICJ)
- ▶ Temaet er hvordan ILO-konvensjonene - særlig nr. 87 - skal forstås i lys av streikeretten
- ▶ Mulig effekt: klarere rettslige rammer for nasjonale inngrep → mindre rom for rent politisk skjønn
- ▶ Norge er allerede rettslig bundet (ILO-konvensjoner + menneskerettsloven); utfordringen er hvordan disse anvendes i praksis
- ▶ Konsekvens for Norge: sterkere krav til begrunnelse og dokumentasjon når «liv og helse» påberopes

Refleksjoner

- ▶ Skjønnsgrunnlaget - juridisk, politisk, eller begge deler?
- ▶ «Essential services» i nordisk kontekst
- ▶ Et analytisk språk for forvaltningsskjønn
- ▶ Internasjonalisering og metodisk endring

Enkelte sluttsatser

- ▶ Streikeretten i Norge balanserer mellom **rettighet og styringsverktøy**
- ▶ Begrepet «**liv og helse**» har beveget seg fra rettslig norm til politisk språk
- ▶ **ILO og ICJ** utfordrer norsk pragmatisme - vi må tåle et internasjonalt blikk
- ▶ **Forvaltningsskjønnet i lønnsnemnd**: rettsanvendelse eller politikk?

Takk for oppmerksomheten!

Anette.hemmingby@bi.no

ah@law.no